

РОЗВАГА

ЧАСОПІСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ.

ВИДАє „ВИДАВНИЧЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ІВ. ФРАНКА“

редакційна секція української тaborової організації.

Виходить що тижня в суботу.

Наша часопись виходить виключно засобами полонених Українців, тому всі читачі повинні Її по змові грошово підпирати.

В Р О С І І.

Зміна кабінету міністрів.

Останні дні знову принесли важні звістки про події в Росії. Одною з найвидатніших подій треба вважати уступлення старого правительства на чолі з Мілюковим та Гучковим і сформування нового кабінету.

Нове правительство складається з таких осіб: президент міністрів – князь Львов; міністер заграничних справ – Терещенко (бувш мін. скарбу); міністер війни - трудовик Керенський; торговлі та промисловості – Коновалов; робіт. – віцепрезидент Ради робітничих та солдатських депутатів – соціяліст Скобельцов; судівництва – Переферез; хліборобства – Чернов; державний контрольор – Годнєв; міністер скарбу – к.-д. Шінгарьов; почт та телеграфу – Церетелі; руху – к.-д. Некрасов і просвіти Мануїлов.

Не трудно буде зрозуміти причини такої зміни, коли зважити, що між попереднім правителством (зокрема п. Мілюковим) та другим неофіційним правителством – Радою робітничих та солдатських депутатів – ввесь час були тертя, які дійшли до найвищої точки після виступу Мілюкова всупереч настроям і стремлінням Ради, з заявою про війну до побідного кінця. Той, власне, виступ і викликав гострий конфлікт, що закінчився не в користь Мілюкова та його однодумців.

Особа Мілюкова та його заборча, зайвоювницька політика нам уже досить добре

відомі і тому заміна його Терещенком, який, правда, ще не проявив себе в політичному життю, але фактично був проти політики Мілюкова, мусіла б дати привід думати, що в справі дальшої війни, чи миру повинні зайти основні зміни. Теж саме, коли ще не в більшій мірі, можна сказати й про Керенського. Ріжниця поміж ним і бувшим міністром війни Гучковим полягає перше всього в тім, що він виразно стоїть за миру без анексій та відшкодовань.

Що до решти міністрів, то сами імена їх кажуть про те, що політика війни „за всяку ціну“ мусить піти в забуття.

Становище нового правительства до війни.

Нове правительство оголосило вже програму напряму своєї діяльності, з якої довідуємося, що воно, утворене і скріплене революційно-демократичними елементами, маючи на своєму прапорі гасло „брательство, рівність та свобода“, буде прямувати шляхом, що веде до здійснення тих ідей і зокрема до закріплення здобутків революції. В справі миру висловилось, що всяка гадка про окремий мир мусить бути залишена. Завданням нового правительства мало бути стремління до миру загального без відшкодовань та анексій, із забезпеченням кожному народові права на вільний розвиток і що в тому напрямі правительство буде старати ся ввійти в згоду з союзниками.

В цій заявлі позитивним можна визнати лише те, що вона офіційно виголошена

офиціяльним російським урядом і є дальше йдуча ніж попередні. Що до кличу „братьство, рівність та свобода“, то він є вже такий обтріпаний та заяложений, так його широко на всі боки можна розуміти, що в даному випадкові він не дає рівно нічого. Цікавою є заява про стремління до миру „без відшкодувань та анексії“, але на жаль і цей термін умудряють ся різні люди по різному розуміти. Знаємо, що відібання Францією Ельзас-Лотарингії, Румунією Семигороду, Італією Тріесту й полудневого Тиролю не вважається, за інтересованими в тому, анексією. Тому то навязується питання—чи поведеться новому російському правительству дійти до порозуміння в цій справі як з союзниками, так і з противниками, тим більше, що німецьке правительство досі не заняло ясного становища, що до міра без анексії.

Безладдя в російській армії.

Про те, що тепер діється в російській армії, пише газета „Русский Инвалид“. Становище є таке, що розпорядження Комітету робітничих та салдацьких депутатів так змінили відношення офіцієрів із салдатами, що кожний офіцієр радо би помінявся ролями з підляглим йому салдатом. Офіціри тепер є в цілковитій залежності від салдатів, а не навпаки. Нижчі рангами офіцієри не підлягають більше волі старшого начальства, а мусять слухати постанов салдацьких комітетів. Навіть коротенькі кількаденні відпустки з фронту офіціри дістають лише після постанов тих комітетів. Та на тому, що вже осягнено, салдацькі комітети не спиняються, а йдуть далі і, як завважає „Русский Инвалид“, діло може дійти до цілковитого розпаду офіцієрського корпусу. Уже й тепер помічається масова дезерція (тікання) офіцієрів з фронту, в воєнному міністерстві зібралось до 80 прохань старших офіцієрів про звільнення від служби. Генерали: Алєксєєв, Гурко, Лєшицький, Брусілов і навіть Щербатов, Сахаров та Радко-Дмітров, добре знанні з своєї вірності воєнщині, подали прохання про звільнення їх. До міліона салдатів „вільно подорожують“ із фронту в середину Росії. Все це дало привід англійській пресі писати, що

російське оружжа ступіло і що чекати від неї якогось рішучого виступу воєнного—дарма.

Інъчі види безладдя.

Мусимо ще згадати тут про розрухи в центральних губерніях Росії, що виявляються в знищенні економії, убиванні поміщиків, захопленні земель поміщицьких і т. д.

Творення всяких дрібних республік, як Шлісельбурзька, Костромська і т. д. також не є показчиками ладу державного. Все це є безладдя, бо там, де руйнується для руйнування, робиться „бунт для бунту“, робиться щось неорганізовано, непідготовано,—там не може бути думки про творчу практику, про якесь життя.

Національне питання в Росії.

Газета „Новоє Время“ дзвонить у великий дзвін з приводу „найтяжчої“ небезпеки, як вона називає національне питання під цей час у Росії. „Досі не меньче як 60 націй і наційок домагалися автономії. А позаяк Росія обіймає 84 національності, не доставало б ще 24 таких домагань, але з убійчою певністю треба їх сподіватися. Коли б правительство хотіло зовсім поважно уволити всі ті домагання, мусіло б очевидно наступити силі не розбиття, коли не повний розпад сил Росії. Фінляндія, Україна й Кавказ уже одержали запевнення своєї самостійності (!?) Незвичайно знаменне те, що ці національності домагаються тепер повної незалежності від Росії і т. д. і т. д.“.

Отже бачимо, що нове правительство російське має досить роботи над унормуванням внутрішнього життя держави і це, очевидно, буде одною з головніших причин, що примусяте його робити найрішучіші заходи до полегодження справи війни і що коли союзники Росії не згодяться на скоре заключення миру на основах виголошених новим російським правителством в своїх програмах, то очевидно Росії прийде ся з ними порвати і серіозно задумати ся над справою мира окремого.

У всякім разі в найближчих днях можемо сподіватися ще важніших подій, які справу війни чи миру поставлять перед російським правителством як найгостріше.

О. К.

На Україні.

Всеукраїнський національний з'їзд у Києві.

„Київська Мисль“ подає докладне авідомлення про великий національний з'їзд, що відбувся в Києві в днях 19, 20. і 21. квітня.

На передодні з'їзу відбулося засідання пре-

зидії Центральної Ради та виконавчих комітетів: ради об'єднаних громадських організацій, ради робітничих депутатів, військової ради київського гарнізону та коаліційної ради студентства. Засідання було скликане, аби заспокоїти певну частину неукраїнської суспільності, яка була затривожена чутками,

що Українці на міжпартийних соціалістичних зборах 17. квітня зложили заяву про свій намір скликати краєві Українські Установчі Збори з метою завести територіальну автономію України, ще чекаючи на всесоюзні Установчі Збори.

Збори скликають городський виконавчий комітет, аби вияснити питання про справжні змагання відновідальних українських діячів. Усі запити зводилися до того, чи зізд має бути територіальний та оскільки сильна самостійницька течія серед українського громадянства. Першим відповідає проф. Грушевський й в свою чергу запитує: „З ким ми тут стрінулися, з товаришами, чи з противниками? Чи признаєте ви право народу на своїй території будувати своє життя, чи ви—представники старої системи, обмосковлені?“ Вкінці Грушевський вносить протест проти погроз Ради салдатів і робітників депутатів, що коли український конгрес проголосить себе Установчими Зборами, то його розженуть багнетами.

Представники салдатів і робітників заперечують тим чуткам й просить вказати, хто допустив ся такої погрози. В. Винниченко називає ту особу.

Представник ради салдатів і робітників Незлобін виправдується, що він не загрожував, а тільки висловився, що такий крок з боку Українців може викликати зло враження в армії. Але все таки твердить, що серед Українців є сильна сепаратистична течія.

Після промови Винниченка, рос. с.-д. Логачова і багатьох інъих, острій тон поступенно лагідніє й нарешті голова зборів Стадомський заявляє, що непорозуміння виявилося. Та на жаль ці перші сутички показують, що багато ще доведеться українському народові бороти ся на своїй предковічній землі з різними зайдами, яких лякає кожна зміна на користь Українців.

Квітня 19. відкрився зізд „Кіївська Мисль“ так описує перший день зізу. Саля купецького зібрання переповнена. Море голов і від краю до краю несуться з хвилі української мельодійної мови. Партер заповнюють делегати, число яких значно перейшло поза тисячу осіб. Та ще не всі,—доживають тих, що не вспіли прибути. Багато селян, які прибули пішки „з ціпком і клунком за плечима“. В 2. год. проф. М. Грушевський відкриває зізд урочистою промовою.

З особливою щирістю вітає зізд представників петроградських полків. На пропозицію Грушевського зізд вибирає на голову представника чорноморських козаків С. Ерастова, товаришами голови—представника волинського полка, який перший виїшов до Таврійського палацу, Андієнка й Гарбара. Вибір в президію Вол. Винниченка збори прийняли довгими оплесками. Президія поповняється представниками від селянства, робітників, духовенства й інтелігенції. Нарешті до президії вибрано матроса чорноморської флоти Пелищенка і письменника Богацького, що повернувся з заслання з Сибіру.

Усі три дні наради зізу провадилися при надзвичайно піднесенному настрою. На другий день до президії запрошено ще представників одеських і харківських Українців і делегата від Українців балтійської воєнної флоти. Зізд відвував засадження рано й вечір. Привітані наспіло стільки, що не було змоги їх перечитати й тому відчитана була тільки частина.

Наприкінці зізу вибрали нову Центральну Раду і ухвалили вироблені резолюції. В склад Центральної Ради увійшло біля 150 осіб, представників від

губерній, де живуть Українці, від городів, від партій і громадських організацій військових комітетів і комітетів флоту, селянського союза і т. д. Рада може запрошувати для допомоги в праці спеціалістів, але не більш 15%, й під тією умовою, щоб серед них були представники національних меншин. На голову Ради тайним голосуванням вибрано проф. М. Грушевського, на товаришів—В. Винниченка й С. Єфремова.

Зізд постановив вислати привіт усім народам Росії. Як зазначає орган української Центральної Ради „Нова Рада“, вислід конгресу зводиться властиво до чотирох пунктів: 1) національно-територіальна автономія України; 2) перебудова цілого Росії на основі федерації; 3) федеративна демократична Республіка; 4) забезпечення національних меншин, що живуть на Україні.

Не можна минути двох дуже важливих резолюцій зізу:—1. Український національний зізд доручав Центральній Раді як найскоріше дати ініціативу в справі утворення міцного союза тих народів Росії, котрі, як і Українці, домагаються національно-територіальної автономії на основах демократичної Республіки; 2. Одеську воєнну округу назвати українською.

Зізд закрився при звуках національного українського гімуна „Ще не вмерла Україна“.

Український педагогічний зізд.

Квітня 18. в Київі в педагогічному музею відкрився зізд українських педагогів. На першому засіданні було біля 500 людей.

Зізд відкрив голова українського Товариства поширення рідної просвіти І. Стешенко. На зізді присутній попечитель київської шкільної округи М. Василенко, якого збори гаряче вітають оплесками. Після гарної промови до зібраних М. Василенко на запрошення зізу займає почесне місце в президії.

По вислуханню численних привітів, з яких визначався виступ проф. М. Грушевського й представника воєнного клубу офіцера Міхновського, зізд вислав телеграму міністрові освіти Мануїлову. Величезне враження зробили слова Міхновського, що „український салдат вітає українського учителя і готовий боронити його“. Далі зізд вислухав такі реферати: 1. Про українську самоосвіту д. Пугача; 2. Метод українізації народної школи різних типів д. Ковалькова; 3. Про Закон Божий у школі о. Погорілка; 4. Про складання кадрів учителів. На основі цих рефератів була переведена дискусія й винесені такі резолюції: Есеукраїнський педагогічний зізд уважає за необхідне: 1. засновання головної української шкільної ради для організації народної просвіти на Україні. Виготовити проект Ради, а здійснити її організацію доручити Українській Центральній Раді; 2. домагатися від повітових і губернських земств і городів України утворення українських бібліотек для учителів, шкіл і народи; 3. організувати педагогічні курси для підготовки учителів початкових шкіл і курси для підготовлення інструкторів і лекторів у поготових і губернських містах; 4. зукраїнізувати від осени цього ж року учительські семінарії й інститути України; 5. завести при університеті і курсах при наукових округах катедри української мови й українознавства для підготовлення учителів середніх шкіл; 6. вести виклади релігії по українські; 7. духовна школа на Україні повинна бути українською.

Окрім того спільні зборання приняло резолюції вироблені в окремих комісіях.

В справі вищої школи постановлено:

1. зараз звернути ся до українських учительських робітників у вищих школах, що живуть поза межами України, і предложить їм негайно переднести свої виклади на Україну;

2. просити тих професорів, що опановують українську мову, запровадити хочай би паралельні українські виклади;

3. звернути ся до Центральної Української Ради, аби вона вдала ся до міністра просвіти й до вищих наукових закладів, щоб вони всячими способами облегчили провадження викладів на українській мові;

4. при Науковім Т-ві в Києві зараз заснувати секцію вищої школи;

5. просити Центральну Українську Раду, поки не основано шкільної всеукраїнської ради подбати про основання шкільної секції, матеріальні засоби для неї;

6. в інтересах розвитку українознавства заснувати, або реорганізувати публічні бібліотеки в більших центрах України, перенести на Україну всі архівні укр. матеріали, а також перенести їх упорядкувати в національному українському музею України всі предмети української старовини з цілої Росії;

7. зізд вітає намір Українського Наукового Т-ва приступити до організації української Академії Наук.

8. постановляє, що зараз від початку 1917./18. шкільного року необхідно, окрім задуманих правителством викладів по історії України, літературі, мові та праву, утворити в вищих школах ще три катедри: історії української етнографії з оглядом народної поезії, географії та штуки.

Далі йдуть революції в справі середньої школи й нижчої. Ухвалено вжити всіх заходів і сил, аби як найшвидче перевести націоналізацію всіх шкіл на Україні. По дводнівних нарадах зізд закрито.

Який парламент потрібний для народу.

Як уже попереднього разу говорилося (див. „Розвага“ ч. 17. стаття „Парламент“), сучасні державні парламенти мало не в усіх існуючих тепер конституційних та республіканських державах складаються з двох окремих палат: нижчої й вищої, або як ще кажуть: із палати панів і палати послів. То ж варто нам знати, як саме творяться ті парламенти, хто саме може бути членом як одної, так і другої палати, а також, чи можуть такі парламенти боронити інтереси народу?

Членами палати панів можуть бути: в одних державах — виключно представники великого панства (князі, графи, льорди та інші магнати, великі купці, промисловці, фабриканти і т. ін.) по дідичному праву та по призначенню монарха; у других — частина по призначенню монарха, а частина по вибору з поміж того панства; у третіх — вибрані представники міських та сільських громад і т. д.

В Австро-Угорщині, наприклад, до палати панів належать без обмеження числа: всі повнолітні члени царського дому (мужчин), всі архієпископи, а також єпископи, котрі мають титул князя, всі начальники тих магнатських родів, яким монарх надав дідичне право засідати в палаті панів — взагалі особи, яких монарх призначить. В Німеччині членів палати панів призначають самі голови (корої, князі) союзних короліств та князівств із людьми магнатського роду та урядовців (усіх високих чиновників). В Англії засідають льорди (там так називають великих панів). До російського „Государственного Совета“ (то теж в палатах панів) половину членів призначав сам цар із осіб, які тільки йому до вподобі, а другу половину вибирали — вище православне духовенство (архієпископи та єпископи), дворянство, губернські земські збори, університети, великі купці, фабриканти та промисловці. Подібним способом призначають та вибирають членів палати панів у Італії та інших державах. Тільки в таких державах як Швейцарія, Франція, Сполучені Держави Північної Америки та ін., членів не вибирають з верхньої палати (сенату) вибирають, але також не всі горожани держави, а тільки міські та сільські громадські ради. Стеже виходить, що навіть і там засідають у сенатах люди вибрані не цілим народом.

Членів (депутатів) палати послів всюди вибирають горожани держави, але не в усіх державах

однаковим способом. В одних державах, заведено вже для вибору до парламенту вселюдне голосування, себ то давати ся право приймати участь у виборах всім повнолітнім горожанам держави, у других — мають право на участь у виборах тільки ті, що мають якусь власність, платять податки і т. і. Взагалі ж треба підкреслити те, що в великій більшості сучасних держав, навіть республіканських, як от Франція та Сполучені Держави Північної Америки, де вже заведено і вселюдне голосування, виборчі закони так мудро укладені, що переважаюча більшість депутатських місць у парламенті належить не представникам народу, а буржуазії. Напкрай виборчі закони то це в Швейцарії та Австралійських Сполучених Державах. В Австралійських Сполучених Державах виборче право належить не тільки всім повнолітнім мужчинам, а й жінкам. Що ж до інших держав, навіть таких як Англія, котра являється найстаршою державою з парламентами, то про повну рівність і справедливість виборчих прав для всіх горожан нема чого й говорити. Так в Англії мають право голосу при виборах послів до парламенту тільки ті, що мають якесь нерухоме маєтво (землю, будинки, фабрику, завод, хату і т. ін.) або наймають на своє ім'я квартиру. Ті ж, хто живе, наприклад, при батькові, в хазяйському або казенному помешканні і т. і., зовсім позбавлені виборчого права. Їх та багачі, які мають маєтності в кількох виборчих скрутках, користаються ся голосом для виборів у кожний округ, себ то мають по кілька голосів. У Пруссі виборці поділяються ся на три окремі групи: до першої належать виключно великі багачі, (поміщики, фабриканти, купці), до другої — дрібні багачі, а до третьої — люди середніх достатків та бідніші власники, причому кожна група зокрема вибирає однакове число виборців. Таким чином виходить, що невеличке число найбільших та дрібних багачів вибирають у два рази більше виборців ніж кілька мільйонів біднішого люду. Цілком зрозуміло, що представники багачів завше порозуміють ся поміж собою й виберуть на послів кого вони захотять, а бідніше населення цілком позбавлене може си проповісти своїх кандидатів.

В Португалії, Іспанії, Швеції, Норвегії, Румунії і інших європейських державах також виборчим правом користаються ся майже тільки ті, що

мають якісні майності або платять державний податок. Бідне селянство та робітники в одних державах зовсім позбавлені виборчого права, а в інших дуже обмежені.

В Росії виборчий закон 11. грудня 1905. року, „виправлений“ царським урядом 3. червня 1911. року, по якому вибирали депутатів до Державної Думи, теж так мудро уложений, що повну перемогу над народнimi прeдставниками мали тільки поміщики—дворяннi та фабриканти й купцi. Виборцiв у Росії також подiлено на кiлька груп: помiщикiв (великих землевласникiв та дрiбних землевласникiв), мiських багачiв (виборцi I. розряду) мiських дрiбних власникiв (виборцi II. розряду), до яких причислени й тi, що наймають квартиri, платять по-датки i т. iн., селян i робiтникiв. Уповноваженiх i виборцiв кожна група вибирала окремо, а вже виборцi зiїжджалися до губернiї всi разом i вибирали послiв бiльшiстю голосiв. Причому помiщикi йгородяни вибирали виборцiв до губернiї вiпрост, а селян i робiтникi призваних. В таких же городах як Петроград, Москва, Київ, Одеса, Варшава й Рига вибирали просто послiв. Але мало того, селяни й робiтникi мусiли перевoditi вибори своїх представникiв через усякi зiбори на сходах, повiтових зiздах i т. п., тодi як iнчи вибирали послiв просто, або через прямих виборцiв. Загальне число виборцiв при виборах до четвертої Державної Думи, яка й зараз порядкує цiлою державою, було таке: вiд помiщикiв 2594, мiських багачiв—виборцi I. розряду—788, виборцiв II. розряду—590, селян 1168 i робiтникiв 150. То ж i не диво, що в росiйськiй Державнiй Думi засiдають переважно помiщикi, дворяннi та iнчи багачi. Ще добре, що закон велiти вибирати вiд кожної губернiї хоч по одному депутатовi вiд селян, мiських виборцiв I. й II. розряду окремо, а подe-куди й вiд робiтникiв. Коли ж цього не було, то в Думi напевно не попав бы нi один селянин та робiтник, бо ж самi помiщикi на губернiйльних зiздах, де вибирають послiв, мають загалом бiльшiсть голосiв (на 686) нiж селяни, робiтникi й мiськi виборцi II. розряду разом, а коли до них додати ще мiських багачiв (виборцiв I. розряду) то бiльшiсть досягати me трохи не в два рази (на 1474).

Так дбав царський уряд, щоб завеси справедливий державний лад у Росiї та щоб задоволити селян та робiтникiв. Okрiм усiх тих несправедливостей у виборчих законах, якi мi бачимо майже в усiх державах, за винятком хiба Швайнарпiї та Австралiйских Сполучених Держав, де законi взагалi досить справедливi,—урядовi стaraються сi робити ще й усякi iнчи кривi при виборах: призначають вибори в буденнi, днi, себ то як селяни й робiтникi заклопотанi працею i тому можуть зrekti ся свого виборчого права, арештують на час виборiв нелюбих їм кандидатiв i т. п.

Пiслi всього сказаного досить легко можна уявити собi, яким способом творяться сучаснi двохпалатнi парламенти i чому самe засiдають в них у переважаючiй бiльшостi панове помiщикi, чиновники всякi, фабриканти, купцi i т. п., а робiтникi й селяни хоч i мають своїх представникiв, то в такiй мiзернiй меншостi, яка не може мати рiшаючого впливu на державне законодавство.

Легко зрозумiти також i те, чому сучаснi державнi верховоди обстають за тим, щоб парламенти були двохпалатнi. Як уже мi знаємо, депутатiв до нижчої палати, хоч i при величезнiй несправедливостi, але все такi вибирають. До того ж хоч i в меншостi, а все ж проходять туди i представники робiтникiв та селян. Цi ж останнi, особливо

робiтники, завше одверто i щиро говорять при кру для державних керманичiв правду, закликають робочий народ до рiшучої боротьби за кращu долю, за змiну та знищення старих несправедливих законiв у тому числi i виборчих, докладають усiх сил, щоб хоч чимнебудь принести якусь користь для народа. Це доводить до того, що робiтники цiлої державi, пiдтримуючи своїх представникiв у парламентi, загрожують всякими способами, щоб примиcити парламент пiти їм на уступки. В наслiдок цiого інодi навiть панська бiльшiсть, палата послiв, згоджується видати якiйсь корисний для народа закон. Але, як уже зазначено, всякий закон може мати силу тiльки тодi, як його ухвалять обидвi палати. Звичайно тут саме друга (вища) палата й робить свої ведмежi послуги для народа. Тi панове, що засiдають у вищiй палati, майже зовсiм не рахують ся з потребами народа. Що їм до народа, якiй змагаєs до того, щоб одiбрati їхнi ба-гацтва (землю фабрики i т. п.) на користь працюючих i примiсити їх до працi? Нарiд для них найстрашнiший ворiг. Тому вони дбають виключно про те, щоб як найкращe й на довший час забезпечити за собою пановання над робочим народом i завше стоять proti всяких полекшiв для нього. Коли палата послiв ухвалить якiйсь корисний для народа закон, палата панiв намагається ся вiдкiнути його. Погоджується тiльки тодi, як побачить повну небезпеку для себе з боку народа.

Таким чином палата панiв являється безумовно найбiльшoю перешкodoю u змаганнях народа до волi i правdi, до загального поступу. Це вже зрозумiли майже всi нарodi. Зараз не найдеться ся нi одної державi, в якiй bi нарiд не домагався цiлковитого знесення палати панiв, себ то, щоб парламенти були тiльки однопалатнi.

Домагаються ся також усi нарodi, щоб вибирали послiв до парламентu не такими способами, як це зараз робиться, а на основi вселюдного, рiвного, прямого i тайного голосування. Це значить: щоб виборче право було дано всiм повнолiтнiм горожанам державi без рiжницi полу (мужчинам i женщинам), за винятком людей, якi потрiбують опiki над собою та визnаних судом за злочинцiв, плямуючих честь громадi; щоб кожна людина, не зважаючи на те, чи вона має якiснi майстки, чи живе виключно з працi своїх рук, немаючи нiякого майна, мала рiвне виборче право (тiльки один голос); щоб нарiд вибирає не уповноваженiх, виборцiв i т. п., а просто послiв до парламентu; щоб усi голосували таким способом, аби нiхто не знову зiзнав хто за кого голосує (тайно), бо явне голосування инодi ставить виборцiв у прикре становище.

Рiшучi змагання нарodiv u цьому напрямi вже мають i наслiдки. Пiд натиском упертих домагань народа виборчi закони змiненi кiлька рокiв тому u Францiї, Бельгiї, Нiмеччинi, Австрiї та iнъих державах. В Нiмеччинi i Австрiї вже також вiдбуваються вибори до загальнодержавного парламентu на основi вселюдного голосування. Тiльки до країв соймiв та парламентiв цiого виборчого права ще не запроваджено. Але останнiми днями нiмецький та австро-угорський монархи вже заповiли про поширення виборчих прав в Угорщинi та Пруссi. Прииде певно до змiн i в iнъих дрiбних i великих державах. Не пощастило лише європейським народам скасувати вищi палати, але можемо бути певнi, що, коли нарodi й далi будуть вести свою боротьбу за однопалатнi парламенти i вселюдне, рiвне, пряме i тайне голосування в такий

рішучий та одностайний спосіб, як це було до цього часу, то скоро й цього досягнуть.

Це все як найяскравіше доводить нам, що тільки однопалатний парламент, посли до якого будуть вибирани усім народом на основі згаданого вселюдного, рівного, прямого й тайного голосування, зможе боронити як слід права й інтереси своїх виборців, себто цілого народа.

То ж мусимо добре затягти, який саме парламент потрібний для народа й тільки такого по-кинні домагати ся чи то для цілої російської держави, чи для окремих автономних або федеративних країв, як наприклад для нас на Україні - національно-українського парламенту в Києві.

Однопалатний парламент і справжнє вселюдне, рівне й пряме голосування забезпечить народам права, волю і правду святую.

ІV. Наддніпрянськ.

Марш.

(На мотив. „Соколи, соколи“).

Од синього Дону до сивих Карпат
Одна нероздільна родина:
Без рабства, без панства, насильства і грат
Вільна, незалежна Україна!

Сини України! Ставаймо вільні
Під прapor ідеї одної:
Зберем з поля рідного квіти рясні
В вінок України вільної!

На нашім прaporі вогненні слова,
Запалені гнівом народу:
Хай зникне безслідно тюрма вікова,
Вперед за братерство й свободу!"

Сини України! ставаймо в ряді!
Утворим незломну заву;
Стяг волі і правди ми будем нести
Вільний Україні на славу!

Нехай же від Дону до сивих Карпат
Живе нероздільна родина:
Без рабства, без панства, насильства і грат
Вільна, незалежна Україна!

О. Кобець.

Вісти з цілого світа.

Програма реорганізованого російського правительства. Зреорганізоване наново російське правительство заявило, що воно буде фактично обороняти висписані на своєму прaporі ідеї: вільність, рівність і братерство. Діяльність правительства буде провадити ся в таких напрямках:

1. В заграницій політиці тимчасове правительство, в повній згоді з народом, відкидає всяку думку про окремий мир, стоять на становищі загальногомира без анексії і відшкодувань на засаді прав народів. Маючи переконання, що повалення царського режиму в Росії і укріплення демократичних принципів як у внутрішній так і в зовнішній політиці дало демократії союзників новий товчок до повного миру й братерства народів, поробить тимчасове правительство заходи, щоб досягнути єдності з союзниками на підставі заяви з дня 9. квітня.

2. Маючи переконання, що поражка Росії та її союзників була б не тільки джерелом бід народів, але віддала б або зробила б неможливим заключення миру, тимчасове правительство вірить,

що російська революційна армія не дозволить німецьким військам знищити наших західних союзників, щоб опісля цілу силу своїх військ кинути на нас. Закріплення зasad демократизації армії, уладження й скріплення (усилени) її воєнної сили в офензиві й обороні, будуть найважливішими задачами правительства.

3. Господарський недад в державі правительство спільно з громадянством старати меться направити.

4. Будуть приняті всілякі міри для охорони праці.

5. Поминаючи права розвязання питання про передачу земельних поспільністей установочним зборам, тимчасове правительство вживе всіх засобів, щоб ці поспільності були спожитковані в інтересі народного господарства й робочої класи.

6. Тимчасове правительство буде змагати ся перетворити фінансову систему на демократичних засадах:—особливо увагу зверне на те, щоб багаті класи платили налоги після їх доходів.

7. Правительство підніме як найскоріше роботу в тім напрямку, щоб заведено органи самоуправи.

8. Тимчасове правительство вживе всіх засобів до того, щоб Установчі збори скликати до Петрограду як найскоріше.

Нарешті звертається правительство до народа, щоб він мав до нього довір'я, коли хоче бачити, якісі користі з правительственої роботи, закликує охороняти єдність, яку осягнено в теперішнім правительству і грозить суворими й рішучими мірами тим, які б старалися викликати контрреволюцію або анархію в державі. Заява підписана президентом міністрів кн Львовим і інчими міністрами.

Вотум довір'я. Петроградська агентура повідомляє, що Рада робітників та салдатів на своєму повному зібранні висловила майже одноголосно повне довір'я тимчасовому правительству. На зібранні явилися міністри, яких гучно привітали.

Конгрес представників Ради роб. та салд. депутатів. Виконавчий комітет Ради робітничих та салдацьких депутатів постановив скликати на 14. червня зізд представників усіх місцевих рад, а також і військових організацій до Петрограду. На порядку денного стоїть між інчим: Війна, оборона краю і мир, земельне й робоче питання, законодавчі зібрания, російська фінансова політика, доставлення засобів поживи і військо.

Англійська преса про п'яді в Росії. Ко-респондент одної англійської газети доносить із Петрограда, що він мав розмову з одним впливовим російським дипломатом, який сказав, що російські робітники вважають війну за витвір старого режimu, тому цілком зрозуміла їх відраза провадити її тільки зі співчуття до союзників. Робітники не бачать жадної іншої цілі до провадження війни, особливо зважають на той факт, що жадна область властивої російської території не захоплена Німеччиною й Австріями. Щоб розбудити воодушевлення в Росії, повинні союзники дати заяву в тім розумінні, що вони не переслідують жадання імперіялістичних цілей і навіть націоналістичних, які для Росіян є рівнозначні з імперіялістичними. Та ж часопис пише, що вся російська преса, окрім ленінської „Правди“ піддержує нове правительство, домагається ся привернення дисципліні в війську й серед робітників, а також утиснення аграрних занепокоєн. Військо вітає з воодушевленням нового міністра війни Керенського.

Інчя газета пише, що на зізді військових легатів, який триває й зараз, генерал Скалон прочитав, що офіційльні англійські джерела подають

ністи, ніби в Копейгазі зібралися російські Жиди й ринили працюти поміж військами агітацію проти війни. Делегати запротестували проти такої заяви, вважаючи її за пробу націкувати одну частину населення на другу. Рада роб. і салд. депутатів запропонувала усунути генерала Скалона.

Конгрес офіцієрів. В Петрограді зібрався конгрес делегатів від офіцієрів цілого Росії. Приймають участь більше, як 600 чоловік.

Установчі збори. Із Парижа пепедають, що Установчі Збори призначено на 1. жовтня цього року.

Росія й її союзники. Як донесуть петроградські часописи —міністер заграничних справ Терещенко відбув дуже живу конференцію з послами союзних держав. Терещенко подав політичні засади російської революційної демократії й виложив план практичного переведення міра без анексій, але це вичагав доконче провірення союзних договорів. Через три дні по конференції повідомили посли міністра заграничних справ, що західні держави бажають скликати спільну конференцію, щоб обговорити будучу роль Росії в спільній війні. Англія не могла призвати, щоб формула міра без анексій могла вважатися за загально приняту політику. Вона повстала тільки тому, що Росія бажає міра. Часописи, що приязно ставляться до Англії, підкреслюють, що при цих переговорах Росія ризикує порвати добре зносини з Англією, що значило би повне побиття Росії.

Кабінетна криза в Угорщині. Цілій кабінет графа Тіси прохав звільнення від служби. Прохання прийнято. Нового кабінету ще не намічено.

Промова французького прем'єра Рібота. Французький президент міністрів Рібо виголосив у парламенті промову, в якій закликав до продовження війни, вказуючи на те, що Франції ходить про здобуття Ельзас-Лотарингії. Він зазначив, що нація російське правительство підpirає такі стремлення Франції.

Штокольмська конференція. Із Штокгольму повідомляють, що конференція пічнеся ся 1. липня. Очікуються в кінці цього тижня німецькі соціалісти меншини. Повна надія, що англійські і французькі соціалісти приймуть участь у конференції. Навіть Серби одержали від австро-угорського правительства дозвіл через Австрію й Німеччину поїхати на конференцію.

Листи в Росії. До полонених нашого табору надходять все цікавіші листи з вітчизни. Ось що в них пишуть:

I.

1917. року березня 5.

Сава Григорович! Здоровою від душі! Спішу повідомити:—доконалось давно бажане чудо. В три дні відрік ся Микола II. від престола, утворив ся Виконавчий Комітет на чолі з Родзянком, все військо і городи прилучились негайно до нового правительства, переворот доконався майже без крові, а в губерніях, так і зовсім не пролито ні каплі. В Астрахані спокій, радість. Стара адміністрація арештована вкіп з губернатором. Все начальство вибоче. Життя навіть не здрігнуло і запрацювало все на користь обновленої вітчизни. **П. Ш.**

II.

Харків, 2. квітня 1917.

Христос Воскрес, дорогий брате Шуро! Поздоровляю тебе з великим днем, що святкується в Росії. Шуро, за весь час існування Росії—ти сяч у лиших роках руський наріг уперше свят-

кув свободну Пасху. Цей день великий для всіх нас—Росія, народ, робітники, селяни й армія—всі як один чоловік радіють з нагоди повалення Миколи Кривавого, що довів Росію до краю пропasti. Шуро! Ми всі молимо Бога за Ваше страдницьке здоров'я. Дорогий брате! Крикніть і Ви, мученики, так голосно, щоб і в нас було чути: „Хай живе свободна Росія і революційна армія! Ура!!! Земний поклон тобі від мене й Харкова і всім землякам.

Микола.

Світова війна.

(Від 19. по 25. травня).

Італійський фронт. Над Сочею розграються ся страшні бої. На протязі 40 кільометрів, від Плави до моря, Італійці посилають ряди за рядами, які в більшій частині становять жертвою австрійського артилерійного вогню. Однаке тільки в одному місці, коло Яміано вдалося Італійцям посунути австрійські війська на один кільометр. На всіх інших місцях позиції удержано.

Французько-німецький фронт. Тут офензива притихла, але бої час від часу провадяться, особливо по обох берегах р. Скарп, а також на р. Арра й Есн. В тих місцях часто відбуваються артилерійні бої, а також і частині наступи піхоти з боку Французів.

Російський фронт. Тихо.

На інших фронтах також не стало ся нічого визначного.

Таборова хроніка:

Таборові віча. Травня 15. в загальному баражі відбулося віче, яке носило, власне, характер викладу. Тов. О—ч сьогодні розпочав серію викладів про практичне використання конституційних свобод в державі. Говорив про школи народні, про хиби їх та про те, як їх усунути. Яскраво змалював стан народної школи взагалі, а української (по той бік кордону) зокрема. Закликав слухачів по покороті на Україну домагатися усунення тих хиб школи, зонаціоналізування її, звільнення від шкідливого впливу примусової релігійності та пристосування школи до служби інтересам народу, а не якісь пануючі верстти, династії і т. і.

Травня 18. в загальному баражі тов. О—ч давав звіт із воєнних і світових подій. Розповів про те, що велика французько-англійська офензива на західному фронті майже скінчилася, хоч де-не-де бої ще йдуть. Ця офензива коштувала 100.000 трупів і до пів мільйона ранених з обох боків, але фронт майже не змінила. На італійському фронті перед кількома днями розпочалася італійська офензива, йдуть завзяті бої, але висліду ніякого—фронт не-порушний. На російському фронті далі триває спокій. Заразливі братання ворожих військ іде в широких мірах. Це між інчим примусило бувшого воєнного міністра Гучкова, а пізніше й Раду робітничих та салдацьких депутатів, звернутися з відозвами до салдатів, в яких їм не радить ся ходити в гостину до ворожих окопів, бо ворог міг би використати це в небажаному напрямі—для розвідок і т. і. Загалом у російській армії, по відомостям часописій, панувала дезорганізація, коло пів мільйона салдатів покинули фронт і розійшлися хто куди знав. З приводу того англійська преса заявляє, що рос. оружжа притупилось. Таке становище в звязку з безладдям по за фронтом, як думає референт, не дасть Росії зможи виступити

з якимись важнішими мірами, що до продовження війни. Як на приклад безладя в середині Росії, референт звернув увагу на утворення Шлісельбурзької республіки—з 8.000 населення, на грабіжі в центральній Росії, розбивання економії і т. і підкresлив, що такий стан може повести до припинення реакції.

Ще в цей вечір малася бути дискусія над рефератом про шкільництво, але за пізнім часом відложено до другого дня.

Травня 19. в тому ж загальному бараці відбулась дискусія, як вислід реферата тов. О—ча з дня 15. травня. Слово забрав один з тов. полонених учитель і дуже докладно змалював стан школі—церковно-приходських, міністерських, а далі земських, звернувши увагу на хиби їх та на заходи, які треба би поробити, щоби ті хиби усунути. Зокрема говорив про навчання в школах на Україні по московські—ілюстрував прикладами, як то тяжко дитині порозумітись з учителем. Тов. викликав у слухачів велике зацікавлення і по скінчення промови його нагородили гучними оплесками. Вийшов ще один тов., який підкresлив, що народня школа, що удержується на наші гроши, мусить бути під нашою контролею і що того треба нам добиватись по повороті до дому.

На всіх трох викладах слухачів було повно.

Засідання Головної Української Ради. Травня 19. та 20. відбулись засідання Головної Української Ради, на яких між інъчим, обговорено справу з будовою пам'ятника помершим полоненим. Доручено президії звернутись до кого з українських скульпторів із проханням виробити проект, а до таборової команди—для вияснення способу і місця постановки пам'ятника.

Театер. Травня 18. виставлено 1-шу дію "Кума Марта" і 1-шу дію "Ой не ходи Грицю". Глядачами, між інъчим, були члени іспанської делегації, що оце завитали для оглядин нашого табору. Вистава зробила на них дуже гарне враження.

В неділю 20. травня в таборовім театрі виставлено було комедію на 5 дій Тобілевича "Розумний і дурень". Дуже добре провів т. С. ролю Михайлі—безсердечного чоловіка, що дбає лише про свою пельку й труси чи над грішми, врешті доходить до того, що пропонує своєму батькові—старенько му дідуся—відсідіти три місяці в тюрмі, аби не платити штрафу. Гарним був т. А. в ролі Данила брата Н. Ісаїлового, який уявляє собою цілковиту протилежність першому. Шкода лише, що деякі найтрагічніші місця в ролі т. А. проводив маючи начеб усміхнене лицо. Гарного дідуся батька вдав т. З. лише в перший дій мав за молодий голос, але вже з другої дій до кінця провів роль чудово.

Гарно, як і завше, грав т. Д., незамінний артист нашого театру в ролі жінок. Маряну вдав він дійсно такою, якою вона мала бути по думці автора.

Тов. Б. в ролі Лейби провів гарно сценку, що викликала загальний сміх слухачів.

Тов. Т. в ролі матері Маряниной вдав дуже гарно лайливу селянку. Трохи йому шкодять його інжіночі рухи, але й те, очевидно, з часом т. осягне, як осягнув уже багато в порівнанню з першими виступами.

Чудово пройшла IV. дія—при гарних декораціях, Гарненкою була Марта, що грав т. Н. Голос, правда, мав трохи монотонний, але своїм виглядом скрашивав ту невеличку хибу. Решта т.т. провели свої ролі відповідно.

Загалом же песа пройшла дуже добре і свою зробила, бо, покертаючись із театру, слухачі жіно обмінювались думками і враженнями.

Виказ грошевих жертв із газети інъчі цілі.

Горішня Австрія. Т. Бо-ко Фердинанд, Прегартен—3 к.; роб. команда Гарткірхен—8 к.; команда Вартберг—4 к.; т. Куш-ко Михаїло, Наймаркт—2 к.; т. Кр-чин Федір, Пентенбах—16 к.; команда Гайбах—5 к. 40 с.; т. Лоб-а Харітон, Брайтенайх—2 к.; т. Сту-ї Павло, Сант Фльоріан—2 к.; т. Он-чко Михаїло, Вальзбург—11 к. 50 с.; т. Лой-ко Олекса, Мершванг—5 к.; т. Да-ї Мирон, Шлірбах—5 к. 80 с.; т-ші Мар-ко Іван і Рог-ко Макар, Санк Льоренц—4 к.; т. Кал-ст і Сущ-ко, Цель бай Цельгоф—4 к.; т. Дерк-ко Василь, Гринблах—1 к.; т. Бі-як Улян, Феклямаркт—5 к.; т. Хуст-ко Яким, Франкінг—4 к.; команда Шенберг—7 к.; команда Бресендерг—5 к.

Стирія. Т. Лис-ко Іван, Петер—4 к.; т. Сім-ко Андрій, Обергаф—3 к.; т. Юрч-ко Пилип, Капфенберг—5 к.; команда Ляненванг—1 к.; т. Кирил-ко Яким, Сант Йоган—10 к.; команда Брук ад Мур—4 к.; т. Лот-ко Сана, Вагна—3 к.; т. Сім-ко Андрій, Обергаф—1 к.

Моравія. Команда Оберфрешау—2 к.; т. Кір-чук Василь, Пронодов—3 к. 20 с.; т. Сер-да Йосип, Барашов—10 к.; т. Мих-ко, Глобоки—3 к. 50 с.; т. Кра-кий Паню, Божом—3 к.; т. Ку-ак Іван, Рожічки—9 к.; команда Моравець—3 к.

Інъчі краї. Т. Кон-ко Петро, Руккерштет—5 к.; т. Погр-ко Яким, Полева поста 227—3 кор.; Товариство "Земльцю" в Пардубицях—4 к.; т. Кобз-ко К. на Шлеску—4 к.; т. Уст-ко, роб. партія 56 а—2 к.; т. Милос-ко Микола, Угорщина—4 к.; т. Сем-ко Захар, М'терсіль—4 к.; т. Кап-ко Микола, Угорщина—12 к.; команда, Гогенрудерфорф—1 к. 90 с.

Тов. Скоропис, член Превадії С. В. У. жертвував третій раз на підтримку "Розваги" 50 корон.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Тов. Надв-й, Стрілки. Листінку Вашу дістали. За бажання й слова заохочу щиро дякуємо.

Тов. Кір-ко Яким, Сант Йоган. 10 к одержали. На будуче посылаєте гроши переводом, а не в листі. Книжки вислали.

Тов. Гор-ч Ілько, Єлайнк. Ваші гроши 10 руб. пішли назад у Росію.

Тов. Кудр-цов Іван на Шлеску. Перевести Вас назад у табор або на другу роботу неможливо.

Товариші в Шенбергі. Гроши одержали. Допись Вашу надрукуюмо в Розваді.

Тов. Видаш-ко Іван в Т. Листи від Вас одержали. За інформації про життя у Вашій команді щиро дякуємо.

Тов. Іван—в Кость, Гарткірхен. Товариші Кар-кий Сергій та Луц-ко Демид приняті вже в організацію.

Тов. Мандр-а Сергій, Міхельсдорф. Нерозпродані календарі пришліть нам назад.

Тов. Хом-ко, Дайч-Кненці. 5 к. висланих Вами в січні ми одержали.

Тов. Джур-кий Мих-йло, Рогатець. Потрібні Вам ноти можна виписати зі Львова, Ринок 10, книгарня наук. Товариства ім. Шенченка.

Тов. Бер-т Артем, Читиховіце. Часописі ми Вам посылаємо правильно. Чому Ви не одержуєте, не знаюмо. 2 кор. одержали.

О ПОВІСТКА.

1. Подасмо ще раз до відома всім товаришам, які зараз находяться на роботах, що перенести к. гонебуд у табор або на інъчу роботу тепер неможливо.

2. Просимо Товаришів посылати нам гроши тільки переводами як на переводах дописувати на що гроши призначені, бо інакше входити впутаниця. Послати гроши в листах не радимо, бо гроши можуть пропасті й за це почта не відвічав.

3. Останніми часами одержуємо що дні з робіт цілі десятки листів. Відписувати на всі листи неможливо. Тому просимо Товаришів вибачити коли відповіді на меньче важкі листи не одержать, або одержать трохи пізніще.